

אָשִׁינָה לְרֵשׁׁי

אָשִׁינָה לְרֵשׁׁי, אָנֹכִי אָשִׁינָה בְּשֵׁנַת תְּיָו תְּיָו קוֹיָף לְהַלְדָּתוֹ.
בְּשָׂמִי וּבְשֵׁם דַּבְרֵי שְׁנוּלְדוֹ בְּמַרְסֵט וּבְמַרְצֵעַ וּבְמַרְצָא.
אָשִׁינָה לְרֵשׁׁי — לְפִי שְׁזָכְרוּ מִתְּעוֹרָר בְּלִבֵּי בְּיָלְדוּת.
בְּתַקְלַת שְׂמִימִים בְּפָרוּס חַג הַסֶּסֶחַ, בְּיַרְק בְּסַג שְׁבוּעוֹת,
כְּוֹהֵב הַשְּׁבֵלֶת בְּצֶבֶב וְאֵלּוּל, בְּאֲדָם שְׁלֶכֶת בְּסָתוֹ.
אָשִׁינָה בְּשָׂמִי וּבְשֵׁם דַּבְרֵי — תְּלִמִּיזֵי בִי אַחֲרָן הַמְּלַמֵּד,
תְּחַלְתֶּם מְסֻבִּים לְשִׁלְחוֹן הָאֶחָד וְסוּסָם סוּוֹרִים בְּעוֹלָם.
שְׁנוּלְדוֹ בְּמַרְסֵט — חָשַׁב וְתַמְצָא שְׁבוּזֵן שְׁפָרְצָה הַמְּלַחְמָה
הַיֵּינוּ בְּנֵי גַמְלָל וְדַלְתָּ וְהֵא. הֵיָה הַעוֹלָם מִשְׁשֵׁשׁ בְּגִיטוֹת
וְהַלְכֵנוּ בְּטָלִים מִתּוֹרָה וְתַלְמוּד, לֹא חָמֵשׁ וְרֵשׁׁי, לֹא גִמְרָא.
צִינֵינוּ רָאוּ מְלַחְמָה וּמוֹרְאֵיהָ, בְּלַגְסִים וְחוֹלִים וּפְצוּצִים,
אָנִינֵינוּ הִקְשִׁיבוּ לְרַעַם תּוֹתָחַ, לְטַרְטוֹר מְכוֹנוֹת יְרֵיהָ.
הַיֵּינוּ צָדִים לְגִזְלוֹהָ וּרְצִיחָהּ, יְדֻצְנוּ עַל אָנֶס וְעוֹד.
הֵי שְׁשֻׁעוּצֵינוּ כְּדוּרִים שֶׁל רוֹבָה וְאָבֵק הַשְּׂרָפָה לְמִשְׁחָק,
רֵאשִׁית חֲקֻמָּתֵנוּ חֲקֻמַת הַפְּקוּדִים, כּוֹכְבֵינוּ כּוֹכְבֵי הַצָּבָא —
גַּמְלָא אֲכִיבֵנוּ לְפָנֵי הַפְּרִיטָהּ, תְּמַת יְלְדוּתֵנוּ נִשְׁלָהּ.

אֵךְ מִיָּד לְאַסֵּר שְׁחֹר מִהַסּוּיָת רַבֵּנוּ אַחֲרָן הַמְּלַמֵּד
וְנִשְׁכְּנוּ בְּלָנוּ לְשִׁלְחוֹן הַעֲרָךְ וְלַמְדָּנוּ חֲמֵשׁ עָם רֵשׁׁי —
סוֹרָה יְלְדוּתֵנוּ לְהִיּוֹת סְהוֹרָה, תְּמַתֵּנוּ בְּמֹת שְׁהִיחָהּ.
הַיֵּינוּ מִבְּהַלִּים מְגֻדְלַת אֱלֹהִים הָאוֹמֵר וְאִמִּיכָתוֹ צִשִׁיָּהּ.
מֵאָדָם וְאִשָּׁתוֹ חֲטָאִים וְנִחַשׁ הַמְּדִידִים וְקַלְלָה הַנּוֹזֶקֶת.
מִבֵּין רֵוָח אָחִיו וּמְקוֹל הַדְּמִים וְהָאוֹת שְׁבַמְצָח.
וְהֵי הַדְּבָרִים מִבְּהִיקִים בְּיוֹמֵר וְהֵי מִסְּגוּרִים אֵת צִינֵינוּ.

היה גם מאורם של שכצת הימים וזהר רחוק ומוזר,
סוק וסריף מגילנו הרב, מהכיל וכלכל בגנפשונו.
ראינו הפנים בחמש הגדול סגור ומסגר כבמבצר,
ישנים וארבעים פרושים, כאבני הגזית בחומה הבצורה,
ואנקלוס שומר כןקיף מן הצד ויהונתן מסיעו משמאלו,
ותבוי מאחריו הירושלמי, מוכן ומזמן לזקק במפתיצ...
ופתאם, ראה זה פלא! מבין האבנים האטומות בחומה
האבן האחת זוהרת שקופה, כאבן הקדש בחשן.
להגיה כל אפל וסתום ולצמם את האור, הקדום, המכאיב,
לסגל את הצין למראה הגדול ולשבר את האזן לנשמע —
אבנה היתה זו, כש"י הזקן, אבנה הוקרה באבנים!

ושוב לא היינו צוובים בספר בראשית רחב-הימים,
אמה הולכתנו מפרשה לפרשה וישרת הדורים בדרךנו.
לא זזה ידך הטובה מידינו בלכתנו בצקבות אברהם,
הצדקת את אמנו שרה ונפשה היוצאת על כמצט" של שטן,
השנאת בנה של הגר המצרית (בצדק, בצדק השנאתו)
והטפת דמעוטינו לציניו של יצחק בשעה שאמר צדוני.
בסדום הרשעה השמעתנו צעקתה של אותה הריבה האסת
שהוציאה מזון לצני בכה ונהרגוה מיתה משנה,
השמתנו ממסך הנקמה בסדומית שבמלח חטאה ולקמה,
למדתנו ראשון-ראשון משיחתם היפה של עבדי האבות
והדלקת הגר משבת לשבת באהלן של שרה ורבקה,
השמעתנו מריבת אבנים למראשותיו של יצחק אבינו הבורח,
הורדת מלאכים ללוותו בדרךכו והקפצת לנגדו את סרן,
וקפלת את ארץ-ישראל מפתתיו כדי להבטיחה לבנים.

פְּקַחְתָּ צִיגִינוּ לְרֵאוֹת כְּמֵאוֹת בְּלָבָן וּבְחֻבוּקוֹ וּנְשׁוּקוֹ.
עוֹבְרֶתָ בְּלִבְנוּ בְּחֻמִּים לְלֵאָה הַבּוֹקָה וְצִיגִינָה בְּפֹת
לְפִי שֶׁהִיָּתָה סְבוּרָה לְעֵלוֹת בְּגוֹרְלוֹ שֶׁל צֶשׁוֹ הַרְשָׁע.
וְאַהֲבָה גְדוֹלָה עַד-אֵין-קֶץ לְאַמְנוּ רַחֵל הִיָּסָה וְהַטּוֹבָה.
שֶׁמְסָרָה לְלֵאָה בְּעָרֵב סְמָנִים שֶׁמְסַר לָהּ בַּיּוֹם יַעֲקֹב.
וּבְשֶׁפְּסָדְנוּ לְהַנִּיחַ לְיַעֲקֹב לֵילָף בֵּין אֱלוֹפָיו הַרְבִּים שֶׁל צֶשׁוֹ —
נִחְמַתְנוּ בְּמִשְׁלַל לְמַרְגְּלִית שֶׁנִּפְלָה בֵּין הַחֹל וְאָדָם כּוֹבְרוֹ.
אוּ בְּמִשְׁלַל הַפְּשָׁטָנִי שֶׁנִּכְנְסוּ גְמְלֵיו סְעוּגִים וְתַמָּה הַפְּחָמִי...
עוֹבְרֶתָ בְּנוּ כַּעַס צֶל יוֹסֵף וְדַבּוּתָיו וְעַל כְּתָנֶת הַפְּסִים שֶׁלְבַשׁ.
זְכַבְשָׁתוּ בְּפְרוּשָׁה פְּסִיִּם; פּוֹטִיפֶר, סוֹחֲרִים, יִשְׁמַעְיָאִים, מְדַנְיִים.
שֶׁתְּפָתְנוּ עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְיִצְחָק וְכִלְלֵתְנוּ בְּחַרְמֵי הַשְּׂבָטִים
שֶׁלֹּא לְגֵלוֹת לְיַעֲקֹב הַמְתַּצֵּבֵל אֶת הַסּוּד שִׁיוֹסֵף עוֹדוֹ חֵי.
הַכְּנֻסָּה בְּלִבְנוּ טִינָה לְבֹן-פּוֹרְתָה, שֶׁבֶן שֶׁרָאָה עֲצָמוֹ מוֹשֵׁל
הַתְּחִיל אוֹכֵל וְשׁוֹתָה וּמְסַלֵּס בְּשֶׁצְרוּ — וְטוֹב שֶׁנִּתְגָּרָה בּוֹ הַרְבֵּוּ
אֶסְרֶךָּ הַלֵּךְ לְבִנוּ עִם הָאֲחִים לְמַצְרַיִם בְּשֶׁהָיוּ מְתַחַרְטִים בְּמַכִּירְתוֹ
וְנָתְנוּ אֶת לֶבָם לְגֵהוּג בּוֹ אֲחִנָּה וּלְפִדּוֹתוֹ בְּכֹל קָמוֹן שִׁיפְסוּקוֹ;
וְאַתָּה שֶׁהַכְּנֻסָּתְנוּ יַחְדָּו עִם יְהוּדָה לְתַגֵּר גְּדוֹל עִם יוֹסֵף —
צְמַצְמַתָּ עֲצָמָה בְּקֶרֶן-זָוִית בְּשֶׁצָּה שֶׁנִּתְדַבַּע אֶל אָחִיו
(כִּי אָגַב הוֹדַעְתְנוּ שֶׁאֵרֶץ-יִשְׂרָאֵל גְּבוּהָה מִכָּל הָעָרְצוֹת)...
יְבִלִּילִי טַבַּת הָעָרְכִים וְהַקְּרִים, עֵת בַּחוּץ קִשְׁקְשׁוּ זִוְגֵי הַמְּנוֹחֵלוֹת,
הוֹרְדָתְנוּ בְּעֵגְלוֹת עִם יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם, וְיוֹסֵף אָסַר אֶת מְרַכְבָּתוֹ.
וְיַסּוּד רְמִינוּ אֶת פְּרָעָה, שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין אֵלָּא בְּמִרְצָה
וְכִי אֵרֶץ גִּשְׁן הִיא הַצְּרִיקָה לָנוּ — שֶׁלֹּא יַעֲשֵׂנוּ אֲנָשִׁי מְלַחְמָתוֹ.
וְלֵאוֹרָם שֶׁל גְּרוֹת הַפְּרָפִיִּין שֶׁהֶעֱלִינוּ עֲלֵתָה דְמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב,
זָקֵן וְחֵלוֹשׁ וְתִשׁוּשׁ מִיִּסּוּרֵיִן וּמִתְחַזֵּק לִישֵׁב עַל הַמָּטָה,
וְהוּא מְשַׁמְחָה לְפָנָי בְּנוֹ הַשְּׁלִיט (תְּצַלָּה בְּצַדִּיקָה סְגִיד לִיהוָה)

והוא מצטדק לפניו ומסביר: ואני בבואי מפרדן...
שרנו כלנו בחם, ברננה, בנגון היוצא מן הלב:
- ואני - ואני יצאב, בבואי - בשבאתי, מפרדן - היא פרדן-אדם.
מתה - נפטרתי, עלי - בגללי, רחל - רחל אמה...
ואף-על-פי שאני מסרית עליה להוליכני להקבר בארץ כנען.
ולא כך פשיתי לאמה... ויודע אני שיש בלבך עלי.
אבל דע לה שאל-פי הדבור קברתיך שם... כשיגלה גבויך-און...
שרנו כלנו בחם, ברננה, בנגון היוצא מן הלב -
מלבו של יוסף שאמו נקברה בשדה בצדי הדרךים,
מלבו של יצאב שהאהובה והנצימה גם במוותה ממנו נפרדה.
מלבה של רחל היוצאת על קברה ובוכה ומבקשת בחמים,
מלבם של ישראל שהגלום שבאים כבולים בשלשלאות של פרנל,
ומלבו, בקיכול, העונה לרחל: יש שקר לפצלתיך...

וכמה אהבנוך, רש"י הזקן, וכמה חבקנו אותך ו
רש"י זו אמרנו עליה, בלשון נקבה, ברוך וברחמים.
היית לכלנו כסבתא טובה וכסבא זמן ורגיל,
לפי שכסבתא למדתנו ראשית צדדים בטרשיה של כנען,
וכסבא זמן ורגיל הולכתנו בשבילי נהרדצא המפמלים.
נדנו בינה וצאב בצד אנדל הלכנו אחריה באמונה,
הקשבנו לדברה בהשקל וקדצת, כל בלומר וקבי נרסינו.
לפי שינדענו שדברה ישרה וההולך אחריה לא יתעה.
וכשחורנו מגמרא לנביאים והיינו מפסילים מצמנו במצודות
(וכבר התמלנו מדברים - ספרדית - ועוסקים בדרדוק הלשון)
עוד היינו מציצים מפרק לפרק לראות: ורש"י מה אומר?
אפשר דבר-דרוש ורמז-נחמה לדברי תחבטה הקשים?

אחר כך נתפרדה החבילה, נתפרדה חבילתו של ר' אהרן המלמד.
וכפטיש יפוצץ סלע נתפזרו רסיסים רסיסים בעולם.
רק אחד מצמנו, אבקהם בן מרדכי הנבאי, זכרנו לבקרה,
הפליג ושחה בים הגדול, זה גם המלמוד הבבלי,
ואתה לו היית מצפן ומפרש ומפלט בגלים סוצרים,
הגיע לסוף פרושה בקרה — ויצאה נשמתו בקרה.
והשאר — מהם שנצשו חנוניים ומאזני המרמה בידם,
תגרים המראים תחלה את השבח ונותנים אחר-כך את הפסלת,
ובצהרי שבתות הם קוראים בצתון — ואתה מסלק ושכוח.
ומהם שהפליגו למדינות רחוקות, נדדו לאשכנז, לצרפת,
לאשכנז — ולא לזרמישא ללמוד תורה מפי חכמי לותר,
אלא לברלין, לאסכולות משלהם, ולחזור כרוכלים בכפרים;
לצרפת — ולא לטרניש, כשיי הנזקן, לראות במקור ממצבתה,
אלא לשריש ולשאר הכרכים שנותנים שם רשות שהיה,
וכלם רחוקים, שכחי ילדותם — אף אתה מסלק ושכוח...

ושנים מהם נשמיר עוד טעם דכרה המתוק בפינהם
והם מתבלים בשרידי אמרוטיה שיחס עם שמי הפרדות,
שעה שהם מהלכים אחריהן בשדותיה של בית-שערים,
בבית-שערים רחבים השדות וכפה הצבודה וקשה
להוציא מן האדמה את הלחם לאדם ולהצמיח חציר לבהמה,
תורח השמש יצאו לשעלים ולצבודתם צדי-ערב משמש,
ובערב הפרה תובצת בשה וצריף לפיסה בקצת שמת
ולפנות את הנבל ולהשקות ולחלוב ולסעוד ולישון שנת-עובר
(אם אין אותו לילה שמירה בשדה ודלקה בקמה אם אין).
בבית-שערים שומעים לשון-קדש הפרות, הפרדות, הקלבים.

האור שם בשום מסתברת לשונו של כבנו יהודה הנשיא.
ובצריך שם מצאתי למבאשות המטה מקראות צשרים וצרךצה
בכרך אסד קטן ושמור, ונצירות וצירות האומיות.
אך אין שם — אבוי, אך אין אף גם שם — אין שם חמש צם כשי...
ואצלי בארון הספרים עוד נשגם, בחמש כריכות בד מנהבות,
חמשה חמשי התורה, הוצאת אמקרויט את פרוינד בפרמישלא,
ובשמי מקסב בשמוש של בקלים או בשאר שמושי הלשון.
הריני הולך לי אצלך, רבי, למצוא לי מסמך ומסעד,
ואתה לי אילן לתלות בו ספק, ואתה לי פוסק ומורה.
ואף-צל-פי ששמעתי מפי חכמים שאין לך בך דקדוק —
אתה הדקדוק ואתה הדיוק ואתה הוא חכמת הלשון,
ומי ששאב מבארך לא יצמא ומי ששתה ממימיה רוי...
ובני הגדול בבר הגיץ לשש ויודע ספורי בראשית
מפי השמיצה ומפי הקריאה בכלים שגיים ושלישים,
בקרוב יצבור לבתה השגינה וילמד, ספורי-המקרא,
ולבי לי אומר, ולבי בי דנה, ולבי בי בוכה: אפשר —
אבוי ואתה, אך אפשר! — אף הוא לא ילמד חמש צם כשי...

הוי כשי זקן, פרדס ילדתי ובסתן-דמיוני הפורס —
האמנם, האמנם בבר צלה הכורת לקצץ בנטיעות ששתלת?
ואולי רק צת-סתו היא, סגריר ושלכת, נושרים העלים הכמושים,
אך סי עוד קל געז וסי עוד קל בד, ישובו יוציאו צלים?
ישובו ללמוד גלילי-טבת ארבים, בבקרים של סיון מנהירים,
ישירו יחדו עוד בחם, ברננה, בנגון היוצא מן הלב?
הוי שוכה לפרוס, הבסתן הגדול, להרנין את ילדי ישראל,
הוי תן תנובתך, הפרדס הנפלא, למתיה לתפוצות ישאלו